

postmottak@nfd.dep.no
Havbruksavdelingen

DERES REF.: 20/6938-7

VÅR REF.: 21/04328

OSLO, 04.06.2021

Svar på: Anmodning om kommentar til uttalelse fra Forsøksdyrkomitéen

To separate forslag til reduksjon av bruk av forsøksdyr skal kommenteres:

- Er det behov for en norsk offentlig utredning (NOU) som kan kartlegge potensialet for en overgang til forskning uten dyreforsøk, formulere tydelige målsetninger, og fremstille en konkret plan for overgangen?
- Er det behov for opprettelse av et nasjonalt 3R-senter som vil kunne spille en nøkkelrolle i overgangen fra dagens bruk av forsøksdyr og til en null-visjon?

En av årsakene til omfattende bruk av spesielt laks som forsøksdyr i Norge, er vår verdensledende produksjon av oppdrettslaks. Det har foregått og foregår fremdeles mye næringsrettet forskning hvor forsøksfisk benyttes til uttesting av avlslinjer, nye føringredienser, vaksiner samt medisinske og ikke-medisinske behandlingsmetoder mot smitte, spesielt mot lakselus. Ved gjennomgang av oppgitte formål for de 1,7 millioner laks som ble rapportert brukt som forsøksdyr i 2020, var imidlertid kategorien «Grunnforskning» benyttet på hele 70% av fisken. Fisk som inngår i anvendt forskning utgjorde 16%, mens 13% ble rapportert brukt til «regulatoriske formål». I den siste kategorien inngår forsøksfisk som benyttes i bla. vaksinedokumentasjon og i obligatorisk kvalitetskontroll av vaksineparti. Her kan belastningsgraden være høy, spesielt i pålagte «batch potency» tester av vaksine hvor minimum 60% dødelighet i kontrollgruppen må oppnås for at testen skal være gyldig. Dette bør det arbeides aktivt med, både for å få endret regelverket som forvaltes av EU ved EMA, og ved å fremlegge gode alternative metoder etter 3R-prinsippet. Som Forsøksdyrkomiteen skriver, er det viktig å få endret gullstandarden for en del dokumentasjonskrav, og samtidig få endret vaner og tankegang for å komme vekk fra den utstrakte bruken av forsøksfisk.

Et annet område med omfattende bruk av forsøksfisk er utvikling, bruk og endring av teknologi, avlusingsenheter er et aktuelt eksempel. Flere av avlusingsmetodene er registrert og behandlet under forsøksdyrregelverket. I dag har vi ikke gode alternativer til bruk av fisk i slike forsøk, og antallet fisk må være tilstrekkelig slik at resultatene blir pålitelige. Når utstyret kommer i kommersiell bruk foregår det imidlertid endringer, justeringer og ombygginger for å optimalisere bruken. I mange slike tilfeller, der den enkelte oppdretter prøver seg fram, forblir erfaringer og kunnskap innenfor det enkelte anlegg i stedet for å bli

systematisert og offentliggjort til næringens beste. Slike lokale utprøvinger er også en type forsøk med dyr, selv om de ikke blir registrert som forsøk. De senere årene har det vært fokus på å få mer av teknologiutviklingen inn under forsøksdyrregelverket, både for landdyr men særlig for fisk. Hensikten er å sikre dyrene i forsøkene og samtidig bedre kvaliteten på dokumentasjonen, sikre kunnskapsdeling og den generelle dyrevelferden når teknologien settes i bruk. Paradoksalt nok vil en slik positiv endring føre til at enda flere fisk vil bli talt som forsøksfisk og ytterligere utfordre den viktige null-visjonen for bruk av forsøksdyr

Forsøk med villfisk dreier seg ofte om merking for å få kunnskap om fiskens vandring og adferd. Det kan være vanskelig å finne gode erstatninger for dyr, men det kan også være at tradisjonell tenkning hindrer endring. Merking av tradisjonelle husdyr er påbudt og er derfor et tiltak som vi ikke reagerer mye på. Hvorvidt merking av fisk defineres som forsøk eller ikke avhenger per nå av situasjonen. Merking av oppdrettsfisk som del av avlsarbeidet har fått et generelt unntak, mens merking av villfisk i genbanker som del av bevaringsarbeidet skal omsøkes. Slike generelle unntak eller påbud om søknad om merking vil påvirke antallet forsøksdyr.

Norge er i en særstilling som storforbruker av forsøksfisk, spesielt laks, i forhold til andre EU og EØS land, og vi må ha en tydelig målsetning om å få redusert antall forsøksfisk slik at det står i forhold til verdien forsøkene gir. Verdien omfatter målbar økt overlevelse og velferd hos oppdrettsfisk, mengde og kvalitet på vitenskapelig basert kunnskap som genereres, samt annen offentlig tilgjengelig informasjon. Teknologiutvikling er et område som bør vurderes spesielt. Det trengs etablering av hensiktsmessige måter å sikre utviklingen på, både med og uten bruk av forsøksdyr. Utfra et nytteperspektiv for fisken selv, vil det sannsynligvis også i fremtiden være nødvendig å utføre kontrollerte dyreforsøk.

Ut fra vår internasjonale posisjon har Norge et spesielt ansvar for å jobbe aktivt med 3R. Dette ansvaret kan tydeliggjøres gjennom opprettelse av et 3R senter, et senter som jobber på tvers av dyrearter, slik at problemstillingene knyttet til ulike typer forskning, bruksområder og konsekvenser av reduksjon og økning samt nullvisjon av antall forsøksdyr kommer klart frem.

Vi mener at det er et tydelig behov for økt 3-R satsing i Norge, og at en egen NOU for å dokumentere dette er unødvendig. I første omgang kan et 3-R prosjekt etableres for å kartlegge tiltak som fremmer forskning uten dyreforsøk, metoder for erstatning av dyr i forsøk, samt en spesifisering av rollen et fremtidig norsk 3R senter kan ha. Et slikt prosjekt kan i første omgang legges til for eksempel NORECOPA som i dag er en plattform for bedre dyreforsøk med 3R som rettesnor.

Edgar Brun
avdelingsdirektør

Brit Tørud
fagansvarlig fiskehelse